

פרופ' תמר יעקב

מדוע קשה לבצע מחקר קליני בישראל?

במאמר המערכת הנוכחי אשתף את הקוראים בהתנסות שחוויתי כאשר ניסיתי להוביל מחקר קליני במחלקה לפיזיותרפיה באחד מבתי החולים במרכז הארץ.

לפני כמה שנים פנתה אלי מנהלת השירות הפיזיותרפי באותו בית חולים והציעה לקיים שיתוף פעולה מחקרי בין המוסד האקדמי שבו אני עובדת לבין המחלקה שהיא מנהלת. שמחתי לקבל הזמנה חשובה זאת והבטחתי לבחון אותה ולתרגם אותה למעשים. לאחר שהוחלט על נושא, תכנן המחקר קרם עור וגידים. הצגתי את הרעיון לפני המנהלת והסגל הבכיר של מחלקתה וקיבלתי "אור ירוק" להמשיך בתכנון המחקר. כתבתי הצעת מחקר כנדרש ויחד עם מנהלת השירות הפיזיותרפי הגשנו אותה לאישור ועדת הלסינקי של בית החולים. אחרי קבלת הערות השלמנו את הבקשה וקיבלנו את אישור הוועדה. כיוון שדובר בהערכה של מטופלים מכמה מחלקות אשפוז, התבקשנו גם לקבל את אישור מנהלי המחלקות הללו ורוב האישורים התקבלו. שלב התכנון וקבלת האישורים ארך כמה חודשים. הרגע שבו ניתנה הסכמה להתחיל בביצוע המחקר עורר בנו תקווה והתרגשות.

לקראת תחילת ביצוע המחקר נפגשתי עם סגל המחלקה למתן הסבר ותדרוך לגבי הרציונל לביצוע המחקר, מטרותיו והכרות עם פרוטוקול ההערכה של המטופלים. הוחלט שאלוה כל פיזיותרפיסט לביצוע ההערכה הראשונה. נקבעה מתאמת מטעם המחלקה לתיאום לו"ז בדיקות. הגעתי לבית החולים לפי המתוכנן והתחלנו את איסוף הנתונים. אחרי ההערכה הראשונה, הפיזיותרפיסטים היו אמורים להמשיך בגיוס מטופלים למחקר בליווי של מתאמת מטעם המחלקה. איסוף הנתונים היה אמור להתבצע בשלבים, כאשר השלב האחרון היה מעקב טלפוני אחר מטופלים כחודש אחרי שחרורם מאשפוז. לצורך המעקב גייסתי סטודנטית מלגאית ותקציב.

מהר מאוד התברר שקצב איסוף הנתונים הפך אטי יותר ויותר. שוחחתי כמה פעמים עם מנהלת השירות וניסיתי לעודד אותה להמשיך באיסוף הנתונים. בכל שיחה היא הביעה רצון להמשיך במחקר אבל שיקפה בפני את הקשיים והעומס

שמוטל על המחלקה. ככל שחלף הזמן התברר שביצוע המחקר נמצא בעדיפות נמוכה מאוד ברשימת המטלות של המחלקה ואיסוף הנתונים למעשה פסק. לצערי, נאלצתי לקבל את הדין ולהשלים עם המציאות שמחקר זה, למרות חשיבותו, לא ייצא לפועל.

בעולם הפיזיותרפיה, בארץ ובעולם, יש שאלות קליניות רבות מאוד שטרם ניתן להן מענה מדעי. פיתוח מחקר בתחומים אלה מחייב שיתופי פעולה אמיתיים וארוכי טווח בין האקדמיה לשטח. אני מקווה שהדוגמה שהצגתי כאן לא מייצגת את הכלל, ושניתן להתגבר על הקשיים הלוגיסטיים הכרוכים בביצוע מחקר במחלקות לפיזיותרפיה גם בישראל.